

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ધ ગુરુ એસ્ટેટ – દ્વારકાદાસ ગુરુ અને અન્ય લોકો દ્વારા સ્થાપિત
વી.

આયકર બિહાર અને ઓરિસ્સાના કમિશનર

(જે. એલ. કપૂર, એમ. હિદાયતુલ્લા અને જે. સી. શાહ, જે. જે.)

આવકવેરો-ટ્રસ્ટમાંથી આવક-કરવેરામાંથી મુક્તિ-"ફક્ત ધાર્મિક અથવા સખાવતી હેતુઓ માટે" નિયમ લાગુ કરવો-સંદર્ભોમાં ઉચ્ચ અદાલતનો અધિકારક્ષેત્ર-હકીકતો પર ટ્રિબ્યુનલના તારણો પર બંધનકર્તા-ભારતીય આવકવેરો અધિનિયમ, ૧૯૨૨ (૧૯૨૨ નો ૧૧), કલમ ૪ (૩) (i) અને (ii), ૬૬ (૨).

આ મૂલ્યાંકનકર્તાઓ સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારના સભ્યો હતા, જેઓ પુરી ખાતેના જગન્નાથ મંદિરની યાત્રા સાથે સંબંધિત પૂજા અને સમારંભોમાં ભક્તોને મદદ કરતા પાંડાઓ અથવા પૂજારીઓનો વ્યવસાય કરતા હતા. તેમણે યાત્રાળુઓ પાસેથી યાત્રાળુઓ દ્વારા હસ્તાક્ષરિત અન્નદાન પત્રો નામના લખાણો હેઠળ અન્નદાન તરીકે ઓળખાતી રકમ એકત્રિત કરી હતી. કરદાતાઓએ દાવો કર્યો હતો કે અન્નદાનની ભેટને ભારતીય આવકવેરો અધિનિયમ, ૧૯૨૨ની કલમ ૪ (૩) (i) અને (ii) હેઠળ આવકવેરામાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી હતી. કારણ કે તેઓ જગન્નાથના મંદિરમાં ભોગ (ભોજન અર્પણ) માટે તેનો ઉપયોગ કરવાની શરતે પ્રાપ્ત થયા હતા અને તેથી, ટ્રસ્ટ હેઠળની મિલકતમાંથી મેળવેલી આવક હતી અને કોઈપણ સંજોગોમાં, માત્ર ધાર્મિક હેતુઓ માટે લાગુ સ્વૈચ્છિક યોગદાનમાંથી મેળવેલી ધાર્મિક સંસ્થાની આવક હતી. આવકવેરાના સત્તાવાળાઓએ આ દાવાને નકારી કાઢ્યો હતો અને જણાવ્યું હતું કે આ રકમ કરપાત્ર છે. અપીલીય ટ્રિબ્યુનલને જાણવા મળ્યું હતું કે યાત્રાળુઓ દ્વારા અન્નદાન તરીકે ચૂકવવામાં આવેલા નાણાંનો ઉપયોગ ભોગ અર્પણ કરવાના વિશિષ્ટ હેતુ માટે કરવામાં આવ્યો ન હતો, કે આ રકમ કરદાતાઓ દ્વારા પાંડા તરીકે તેમના વ્યવસાયના સંચાલનમાં મેળવવામાં આવી હતી, કે હકીકતો સૂચવતી નથી કે કોઈ ટ્રસ્ટ યાત્રાળુઓ દ્વારા ઘરાદો અથવા બનાવવામાં આવ્યો હતો, અને કે કરદાતાઓ કોઈ સંસ્થા ન હતી. ટ્રિબ્યુનલે તે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતો કે કાયદાની કલમ ૪ (૩) (ii) હેઠળ કરદાતાઓને આવકવેરો ચૂકવવાની

જવાબદારીમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી નથી. કાયદાની કલમ ૬૬ (૨) હેઠળના સંદર્ભ પર, ઉચ્ચ અદાલતે એવો મત વ્યક્ત કર્યો હતો કે દાતા દ્વારા અન્નદાન પત્રો દ્વારા કરવામાં આવેલ યોગદાન ટ્રસ્ટ સમાન હશે કે કેમ તે પ્રશ્ન નક્કી કરવાની જરૂર નથી, જો એવું માનવામાં આવે કે ધાર્મિક ટ્રસ્ટ બનાવવામાં આવ્યું હતું તો પણ તે માત્ર એક ખાનગી ધાર્મિક ટ્રસ્ટ હતું અને તેથી, સ્રોતમાંથી મેળવેલી કરદાતાની આવકને કાયદાની કલમ ૪ (૩) (i) અને (ii) હેઠળ કરની જવાબદારીમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી નથી.

એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે, અન્નદાન પત્રો હેઠળ કરદાતાને મળેલી રકમને ભારતીય આવકવેરો અધિનિયમ, ૧૯૨૨ની કલમ ૪ (૩) (૧) અને (૨) હેઠળ કરમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી નથી, કારણ કે, ટ્રિબ્યુનલના તારણો પર, તે માત્ર ધાર્મિક અથવા સખાવતી હેતુઓ માટે લાગુ પડતી નથી.

વધુમાં એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે ઉચ્ચ અદાલતે અપીલ ટ્રિબ્યુનલના નિષ્કર્ષની અવગણના કરીને ભૂલ કરી હતી કે તેમાં કોઈ વિશ્વાસ નથી અને તીર્થયાત્રીઓ દ્વારા ટ્રસ્ટ બનાવવાનો ઇરાદો હતો એવી ધારણા પર નિષ્કર્ષ પર પહોંચવામાં ભૂલ કરી હતી કે ટ્રસ્ટ એક ખાનગી ટ્રસ્ટ છે.

ભારતીય આવકવેરાના કાયદાની યોજના હેઠળ હકીકતો નક્કી કરવાનું કાર્ય ટ્રિબ્યુનલ પાસે રહે છે અને જે હકીકતો મળી આવે છે તેના આધારે ઉચ્ચ અદાલતે ટ્રિબ્યુનલને લાગુ કાયદા અંગે સલાહ આપવી પડે છે.વર્તમાન કેસમાં, ઉચ્ચ અદાલતે ટ્રિબ્યુનલના નિર્ણયના સંદર્ભમાં સલાહકાર અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો ન હતો, જે માત્ર કાયદાની કલમ ૬૬(૨) દ્વારા આપવામાં આવ્યો છે, પરંતુ અધિકારક્ષેત્ર જે હકીકતમાં અપીલ હતું.

દિવાની અપીલીય અધિકારક્ષેત્ર:૧૯૬૨ની સિવિલ અપીલ સંખ્યા ૨૪૮ થી ૨૫૩.

૧૯૫૩ના ૬ અને ૧૯૫૪ના ૪૨થી ૪૫ અને ૧૯૫૬ના ૭ના વિશેષ અધિકારક્ષેત્રના કેસોમાં ઓરિસ્સા હાઈકોર્ટના ૧ એપ્રિલ, ૧૯૫૮ના ચુકાદાઓ સામે અપીલ.

તમામ અપીલમાં અપીલકર્તાઓ માટે એ. વી. વિશ્વનાથ શાસ્ત્રી, આર. એસ. મહંતી અને બી. પી. મહેશ્વરી.

તમામ અપીલમાં પ્રતિવાદી માટે એન. ડી. કારખાનીઝ અને આર. એન. સચથે.

૧૯૬૨. ૧૯ ઓક્ટોબર.કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમુર્તીશ્રી શાહ દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

આ છ અપીલ આકારણી વર્ષ ૧૯૪૬-૪૭ થી ૧૯૫૧-૫૨ દરમિયાન 'અન્નદાન' તરીકે ઓળખાતી ચોક્કસ રસીદોના સંદર્ભમાં આવકવેરો ચૂકવવાની કરદાતાની જવાબદારી અંગે એક સામાન્ય પ્રશ્ન ઉઠાવે છે. કરદાતાઓ એક હિન્દુ અવિભક્ત કુટુંબ છે, અને પોતાને પાંડા અથવા પૂજારીઓ તરીકે સંલગ્ન કરે છે, જેઓ પુરી ખાતેના જગન્નાથ મંદિરની યાત્રા સાથે જોડાયેલા પૂજા અને સમારંભોમાં ભક્તોને મદદ કરે છે, અને તેમના દ્વારા પ્રદાન કરવામાં આવતી સેવાઓ માટે તેઓ ચોક્કસ વેતન મેળવે છે જેને 'દક્ષિણ' અથવા 'પ્રણામી' કહેવામાં આવે છે. તે વિવાદિત નથી કે પ્રણામી તરીકે પ્રાપ્ત થતી રકમ એ કરદાતાઓ દ્વારા ચલાવવામાં આવતા વ્યવસાય અથવા વ્યવસાયનો નફો અથવા લાભ છે અને તે આવકવેરાને પાત્ર છે. પ્રણામી ઉપરાંત તીર્થયાત્રીઓ દ્વારા લખાયેલા લખાણો હેઠળ કરદાતાઓ તીર્થયાત્રીઓ પાસેથી અન્નદાન તરીકે ઓળખાતી રકમ એકત્રિત કરે છે. આ અપીલમાં કરદાતાઓ દાવો કરે છે કે તે રકમ તેમની કરપાત્ર આવકમાં સામેલ થવા માટે જવાબદાર નથી, કારણ કે તેમને

ભારતીય આવકવેરાના કાયદાની કલમ ૪ (૩) (i) અને (ii) હેઠળ મુક્તિ આપવામાં આવી છે. કરદાતાઓ દાવો કરે છે કે "તેમની સંપત્તિ મૂળરૂપે અને વર્ચ્યુઅલ રીતે વિવિધ ભાગોમાં અને હિન્દુ ધર્મને સ્વીકારતા વિવિધ લોકોમાં ભગવાન જગન્નાથની સંપ્રદાયના પ્રચારના મુખ્ય હેતુ માટે બનાવવામાં આવેલી અને સ્થાપિત ગુરુ ગાડીનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે" અને જગન્નાથના મંદિરમાં ભોગ (ભોજન અર્પણ) માટે તેનો ઉપયોગ કરવાની શરત પર તેમના દ્વારા પ્રાપ્ત અન્નદાન તરીકે ઓળખાતા પ્રસાદને આવકવેરાની જવાબદારીમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી છે કારણ કે, અન્નદાન અર્પણ એ ટ્રસ્ટ હેઠળ રાખવામાં આવેલી મિલકતમાંથી મેળવેલી આવક છે અને કોઈપણ સંજોગોમાં તે સ્વૈચ્છિક યોગદાનમાંથી મેળવેલી ધાર્મિક સંસ્થાની આવક છે અને તે ફક્ત ધાર્મિક હેતુઓ માટે લાગુ પડે છે.તેમની અરજીના સમર્થનમાં કરદાતાઓ યાત્રાળુઓ દ્વારા હસ્તાક્ષરિત અન્નદાન પત્રો પર આધાર રાખે છે, જે નીચેના સ્વરૂપમાં છે:—

"ગામના. થાના. વગેરે દ્વારા લખાયેલ. શ્રી જગન્નાથજીનાં પવિત્ર સ્થળ પર આવીને અને તેમનું દર્શન કરીને, હું શ્રી જગન્નાથજીના ભોગ માટે (પાંડાનું નામ), ગૌડબાદ સાહી, પુરી નગરને રૂ. પાંડાજી આ રકમનો ઉપયોગ જગન્નાથજીના ભોગ માટે કરશે અને પ્રસાદનો આનંદ પોતે અને હું જે

જિલ્લામાં રહું છું તે જિલ્લાના લોકો માણશે.મેં, આ
અતિકા અન્નદાન પર સહી કરી.

અન્નદાન પત્રો હેઠળ યાત્રાળુઓ પાસેથી પ્રાપ્ત અથવા એકત્રિત કરવામાં આવેલી રકમ (જેને અતિકા પત્રો તરીકે પણ ઓળખવામાં આવતી હતી) અન્નદાન ખાતા તરીકે ઓળખાતા ખાતામાં જમા કરવામાં આવતી હતી અને દેવતાને "ભોજન અર્પણ" કરવાનો ખર્ચ તે ભંડોળમાંથી ચૂકવવામાં આવતો હતો. કરદાતાઓ દાવો કરે છે કે ખર્ચ ન કરાયેલી બાકી રકમમાંથી તેમણે ભગવાન જગન્નાથના નામે મિલકત ખરીદી હતી.

આવકવેરાના અધિકારીએ એવું માન્યું હતું કે કરદાતાઓ દ્વારા પ્રાપ્ત અન્નદાનને કરવેરાની જવાબદારીમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી નથી, કારણ કે તેમના મતે લેખિતમાં કોઈ માન્ય વિશ્વાસ નથી અને 'જવાબદારીને અમલમાં મૂકવાનો કોઈ અધિકાર નથી' કે કરદાતાઓ દ્વારા પ્રાપ્ત રકમ ધાર્મિક અને સખાવતી હેતુઓ માટે ખર્ચવામાં આવે, કે કરદાતાઓ લેખિતમાં નિમણૂક કરાયેલ ન હતા અને કરવેરા માટે માંગવામાં આવેલી આવક સ્વૈચ્છિક યોગદાનની પ્રકૃતિમાં હતી અને ટ્રસ્ટ અથવા અન્ય કાનૂની જવાબદારી હેઠળ રાખવામાં આવેલી મિલકતમાંથી મેળવવામાં આવી ન હતી. અપીલમાં કટક રેન્જના અપીલીય સહાયક કમિશનરે આ આદેશની પુષ્ટિ કરી હતી. તેમણે એવું માન્યું

હતું કે પાંડા તરીકે કરદાતાઓ દર વર્ષે તેમના ચાર્જમાં ટ્રસ્ટ ફંડ ધરાવે છે જેમાંથી કોઈ આવક પ્રાપ્ત થતી નથી પરંતુ ભંડોળનો એક ભાગ તેમના દ્વારા તે હેતુ માટે ખર્ચવામાં આવતો હતો કે જેના માટે ટ્રસ્ટ બનાવવામાં આવ્યો હતો અને બાકીની રકમ તેમના પોતાના ઉપયોગ માટે ફાળવવામાં આવી હતી અને તેઓ માત્ર ધાર્મિક અથવા સખાવતી હેતુ માટે લાગુ સ્વૈચ્છિક યોગદાનમાંથી આવક મેળવતા નથી. આવકવેરાની અપીલ ટ્રિબ્યુનલે આ આદેશની પુષ્ટિ કરી હતી: "આપણી સમક્ષ મૂલ્યાંકનકર્તાના સ્પષ્ટ દાવા સિવાય, તે બતાવવા માટે કોઈ પુરાવા નથી કે યાત્રાળુઓ તેઓ જે દસ્તાવેજ પર હસ્તાક્ષર કરી રહ્યા હતા તેના પાત્ર અથવા સૂચિતાર્થને સમજી શક્યા હતા. કરદાતાએ એવું પણ બતાવ્યું નથી કે તેણે યાત્રાળુઓને તેમની ટ્રસ્ટીની સ્થિતિ દર્શાવતી રસીદો આપી હતી અને કથિત ટ્રસ્ટના હેતુઓ માટે રસીદોને કાર્યરત કરવાની તેમની બાંહેધરી દર્શાવી હતી. એકત્રિત કરવામાં આવેલા આ ભંડોળમાંથી મોટો હિસ્સો યાત્રાળુઓને લોન, દાન, યાત્રાળુઓને ખવડાવવા માટેના ખર્ચ અને અન્ય વસ્તુઓ પર ખર્ચવામાં આવે છે. x x x x આ પોતે એક હકીકત તરીકે દર્શાવે છે કે યાત્રાળુઓ દ્વારા ચૂકવવામાં આવેલા નાણાંનો ઉપયોગ ભોગ અર્પણ કરવાના વિશિષ્ટ હેતુ માટે કરવામાં આવ્યો ન હતો. x x x x જે રીતે યાત્રાળુઓને આકર્ષવામાં આવે છે, પુરી લાવવામાં આવે છે, ત્યાં સારવાર કરવામાં આવે છે, મંદિરમાં લઈ જવામાં આવે છે, ખવડાવવામાં આવે છે અને આખરે ચૂકવણી કરવા માટે પ્રેરિત કરવામાં આવે છે તેને ધ્યાનમાં રાખીને, માત્ર એક જ નિષ્કર્ષ શક્ય છે કે યાત્રાળુઓની

અવરજવરનો વ્યવસાય કરદાતા દ્વારા હાથ ધરવામાં આવ્યો હતો.હકીકતો એ દર્શાવતી નથી કે કોઈ ટ્રસ્ટનો હેતુ અથવા સર્જન યાત્રાળુઓ દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું.xx X x ". ટ્રિબ્યુનલે એવું પણ નિરીક્ષણ કર્યું હતું કે કરદાતાઓ કોઈ સંસ્થા નથી અને તેમને કાયદાની કલમ ૪ (૩) (ii) હેઠળ આવકવેરો ચૂકવવાની જવાબદારીમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી નથી, ખાસ કરીને કારણ કે જે હેતુઓ માટે અન્નદાન ભંડોળ ખર્ચવાનું હતું તે જાહેર હેતુઓ ન હતા, અને તીર્થયાત્રીઓ દ્વારા અન્નદાન તરીકે કરવામાં આવેલી ચૂકવણી જાહેર હિત માટે અથવા દાન માટે હોવાનું ન કહી શકાય.

ટ્રિબ્યુનલે તેમના આદેશમાંથી ઉદ્ભવતા કથિત કાયદાના પ્રશ્ન પર કેસનું નિવેદન રજૂ કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો કારણ કે અપીલનો નિકાલ કરવાના તેમના દૃષ્ટિકોણમાં એવું જાણવા મળ્યું હતું કે, "કરદાતાઓ દ્વારા આરોપ લગાવ્યા મુજબ કોઈ ટ્રસ્ટ બનાવવાનો ઇરાદો ન હતો અને કરદાતાઓએ સાબિત કર્યું ન હતું કે તેઓ આવકને કોઈ ચોક્કસ ઉપયોગ માટે સમર્પિત કરવાની કોઈ જવાબદારી હેઠળ હતા".ત્યારબાદ કરદાતાઓએ ભારતીય આવકવેરાના કાયદાની કલમ ૬૬(૨) હેઠળ આદેશ માટે ઉચ્ચ અદાલતનો દરવાજો ખખડાવ્યો હતો, જેમાં ટ્રિબ્યુનલને આ કેસ જણાવવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું.ઉચ્ચ અદાલતે ટ્રિબ્યુનલને આ કેસમાંથી ઉદ્ભવતા કાયદાના

નીચેના મુદ્દાઓ જણાવવા અને તેને નિર્ણય માટે મોકલવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો:

"શું, આ કેસની હકીકતો પર, અટ્ટિકા પત્ર હેઠળ કરદાતાને મળેલી રકમ કરપાત્ર છે.

સંદર્ભની સુનાવણી વખતે ઉચ્ચ અદાલતનો અભિપ્રાય હતો કે "અન્નદાન પાત્રા દ્વારા દાતા દ્વારા કરવામાં આવેલ યોગદાન ટ્રસ્ટ સમાન હશે કે નહીં તે મોટા પ્રશ્ન પર ચર્ચા કરવાની જરૂર નથી કે પછી તે પાંડાને તેના પોતાના લાભ માટે સમગ્ર આવક આપવાનું માત્ર એક સાધન છે"

ત્યારબાદ તેઓએ અવલોકન કર્યું કે "ભલે એવું માનવામાં આવે કે (નિર્ણય લીધા વિના) કે અન્નદાન પત્રના અમલ દ્વારા પુરી ખાતે ભગવાન જગન્નાથને ભોગ અર્પણ કરવાના મુખ્ય હેતુ માટે એક ધાર્મિક ટ્રસ્ટ બનાવવામાં આવ્યું હતું, પણ આ આવકવેરાની આકારણી પર આધાર રાખતો આવશ્યક પ્રશ્ન એ છે કે શું આ ટ્રસ્ટ ખાનગી ધાર્મિક ટ્રસ્ટ છે કે જાહેર ધાર્મિક ટ્રસ્ટ". અદાલતે ટ્રસ્ટ જાહેર કે ખાનગી છે કે કેમ તે નક્કી કરવા માટે યોગ્ય પરીક્ષણો પર વિચાર કરવા માટે આગળ વધ્યા અને જણાવ્યું કે અન્નદાન પાત્રા દ્વારા બનાવવામાં આવેલ ટ્રસ્ટ એક ખાનગી ધાર્મિક ટ્રસ્ટ છે અને તે સ્રોતમાંથી મેળવેલી કરદાતાની આવકને ભારતીય આવકવેરાના અધિનિયમની કલમ ૪ની પેટા-કલમ (૩) ની

કલમ (i) અથવા કલમ (ii) હેઠળ આવકવેરો ચૂકવવાની જવાબદારીમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી નથી.

ભારતીય આવકવેરાના અધિનિયમની કલમ ૪ની પેટા-કલમ (૩) નો સંબંધિત સમયનો ભૌતિક ભાગ નીચે મુજબ હતો:-

કલમ ૪ (૩) "નીચેના વર્ગોમાં આવતી કોઈપણ આવક, નફો અથવા લાભ તેમને પ્રાપ્ત કરનાર વ્યક્તિની કુલ આવકમાં સમાવવામાં આવશે નહિ:

(i) કલમ ૧૬ની પેટા-કલમ (૧) ની કલમ (સી) ની જોગવાઈઓને આધિન, ટ્રસ્ટ હેઠળ રાખવામાં આવેલી મિલકતમાંથી મેળવેલી કોઈપણ આવક અથવા માત્ર ધાર્મિક અથવા સખાવતી હેતુઓ માટે અન્ય કાનૂની જવાબદારી, જ્યાં આવા હેતુઓ કરપાત્ર પ્રદેશોની અંદર કરવામાં આવેલી કોઈપણ વસ્તુ સાથે સંબંધિત હોય, અને આ રીતે આંશિક રીતે માત્ર આવા હેતુઓ માટે રાખવામાં આવેલી મિલકતના કિસ્સામાં, આવક લાગુ કરવામાં આવે છે

અથવા અંતે તેમાં અરજી કરવા માટે અલગ રાખવામાં આવે છે.

(૨) સ્વૈચ્છિક યોગદાનમાંથી મેળવેલી ધાર્મિક અથવા સખાવતી સંસ્થાની કોઈપણ આવક અને માત્ર ધાર્મિક અથવા સખાવતી હેતુઓ માટે લાગુ પડે છે.

બે કલમોના ખાલી અવલોકન પર તે સ્પષ્ટ થાય છે કે કરદાતાઓની આવક પેટા-કલમ (૩) ની કલમ (i) હેઠળ મુક્તિ માટે સ્વીકાર્ય હશે જો તે ટ્રસ્ટ અથવા અન્ય કાનૂની જવાબદારી હેઠળ રાખવામાં આવેલી મિલકતમાંથી મેળવવામાં આવે, ફક્ત ધાર્મિક અથવા સખાવતી હેતુઓ માટે, અને કલમ (ii) હેઠળ જો તે ધાર્મિક અથવા સખાવતી હેતુઓ માટે સંપૂર્ણપણે લાગુ સ્વૈચ્છિક યોગદાનમાંથી મેળવેલ ધાર્મિક અથવા સખાવતી સંસ્થાની આવક હોય.કરવેરા માટે માંગવામાં આવેલી આવક આમાંથી કોઈ પણ વર્ણનનો જવાબ આપતી નથી; તે ટ્રસ્ટ હેઠળ રાખવામાં આવેલી મિલકતમાંથી મેળવેલી આવક અથવા નિર્દિષ્ટ હેતુઓ માટે અન્ય જવાબદારી નથી અને કરદાતાઓ ધાર્મિક અથવા સખાવતી સંસ્થા નથી.તેઓ સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારના સભ્યો છે જેઓ પાંડાનો વ્યવસાય કરે છે અને ટ્રિબ્યુનલના તારણો પરની આવક માત્ર ધાર્મિક અથવા સખાવતી હેતુઓ માટે લાગુ પડતી નથી. આ મર્યાદિત આધાર પર

અન્નદાન પત્રો હેઠળની રસીદોને તેમની કુલ આવકમાંથી બાકાત રાખવાનો આકારણીદારોનો દાવો નામંજૂર થવા પાત્ર છે.

સંબંધિત જોગવાઈઓનું આ અર્થઘટન અપીલોનો નિકાલ કરવા માટે પૂરતું છે, પરંતુ ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા તેના અધિકારક્ષેત્રની ક્વાયતમાં અંતર્ગત પ્રતિબંધો સૂચવવા માટે ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા જે રીતે કેસનો સંપર્ક કરવામાં આવ્યો હતો તેને ધ્યાનમાં રાખીને અમે તેને જરૂરી માનીએ છીએ. ટ્રિબ્યુનલે એવું માન્યું હતું કે અન્નદન નામની રસીદો કરદાતાઓ દ્વારા પાંડા તરીકે તેમના વ્યવસાયના સંચાલનમાં મેળવવામાં આવી હતી અને હકીકતો સૂચવતી નથી કે કોઈ ટ્રસ્ટ યાત્રાળુઓ દ્વારા ઈરાદો અથવા બનાવવામાં આવ્યો હતો. આવકવેરાના કાયદાની યોજના હેઠળ હકીકતો નક્કી કરવાનું કાર્ય ટ્રિબ્યુનલ પાસે રહે છે અને જે હકીકતો મળી આવે છે તેના આધારે ઉચ્ચ અદાલતે ટ્રિબ્યુનલને લાગુ કાયદા અંગે સલાહ આપવી પડે છે. ટ્રિબ્યુનલને જાણવા મળ્યું હતું કે રસીદો વ્યવસાયની આવકની પ્રકૃતિમાં હતી, અને જે યાત્રાળુઓએ અન્નદાન ઉચ્ચ ન્યાયાલયને આપ્યું હતું, તેમણે ક્યારેય કોઈ ટ્રસ્ટનો ઈરાદો રાખ્યો ન હતો, તેમણે તે હકીકતોના આધારે પોતાનો અભિપ્રાય નોંધાવવો પડ્યો હતો. ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નોંધાયેલા તથ્યોના તારણને અંતિમ ન ગણી શકાય જો તે કોઈ પુરાવા દ્વારા સમર્થિત ન હોય, અથવા એવા તથ્યોના દૃષ્ટિકોણ પર આધારિત હોય કે જેને વાજબી રીતે ધ્યાનમાં લઈ શકાય નહીં, અથવા એડવર્ડ

વિ. બ્રિસ્ટો (૧) દ્વારા ખોટી ધારણા પર આધારિત હોય. ઉચ્ચ અદાલતે કલમ ૬૬ (૨) હેઠળ આદેશ આપ્યો હતો કારણ કે તેમના મતે યાત્રાળુઓ સાચા પાત્રને સમજે છે કે તેમના દ્વારા હસ્તાક્ષરિત અન્નદાન પત્રોની અસરને સમજે છે કે કેમ તે વિચારણા અપ્રસ્તુત હતી, અને માત્ર મૂલ્યાંકનકર્તાઓ દ્વારા કરવામાં આવેલા વિશ્વાસ ભંગને કારણે ટ્રસ્ટનો નાશ કરવામાં આવ્યો ન હતો. પરંતુ ઉચ્ચ અદાલત માટે ટ્રિબ્યુનલનાએ નિષ્કર્ષની અવગણના કરવાની છૂટ નહોતી કે તેમાં કોઈ વિશ્વાસ નથી અને અન્નદન પાત્રો હેઠળની રસીદો "યાત્રાળુઓની અવરજવરના વ્યવસાય"માંથી થતી આવક હતી. આવકવેરાના કાયદા હેઠળ, ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નોંધાયેલા તથ્યોના પ્રશ્નો પરના તારણો પર, જો કાયદાનો કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થાય, તો ઉચ્ચ અદાલત તેનો અભિપ્રાય આપશે, જો તેનો યોગ્ય રીતે ઉદ્દેખ કરવામાં આવે. ટ્રિબ્યુનલનો નિષ્કર્ષ પુરાવાની સમીક્ષા પર આધારિત હતો. જે રીતે યાત્રાળુઓને આકર્ષવામાં આવ્યા હતા, પુરી લાવવામાં આવ્યા હતા, ત્યાં સારવાર કરવામાં આવી હતી અને મંદિરમાં લઈ જવામાં આવ્યા હતા, ખવડાવવામાં આવ્યા હતા અને આખરે ચૂકવણી કરવા માટે પ્રેરિત કરવામાં આવ્યા હતા તેનાથી સંબંધિત પુરાવા પર ટ્રિબ્યુનલે અનુમાન લગાવ્યું હતું કે રસીદો વ્યવસાય દરમિયાન હતી.

સંદર્ભની સુનાવણીમાં ઉચ્ચ અદાલતે પોતાને એક પ્રશ્નનો જવાબ આપ્યો હતો જેનો ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ઉદ્દેખ કરવામાં આવ્યો ન હતો. તીર્થયાત્રીઓ દ્વારા અન્નદાન આપીને ટ્રસ્ટની રચના કરવાનો ઈરાદો હતો તેવા ઠરાવ પર ઉચ્ચ

અદાલતે એવું માન્યું હતું કે ટ્રસ્ટ એક ખાનગી ટ્રસ્ટ છે. આમ કહીને ઉચ્ચ અદાલતે ટ્રિબ્યુનલના નિર્ણયના સંદર્ભમાં સલાહકાર અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો ન હતો, જે એકલા ભારતીય આવકવેરાના કાયદાની કલમ ૬૬(૨) દ્વારા આપવામાં આવે છે, પરંતુ અધિકારક્ષેત્ર જે હકીકતમાં અપીલ હતું.

ટ્રિબ્યુનલે એક તારણ નોંધ્યું હતું કે હકીકતમાં [(૧) (૧૯૫૫) ૫૬ કરવેરા કેસ દ્વારા કોઈ ટ્રસ્ટનો ઈરાદો અથવા સર્જન કરવામાં આવ્યું ન હતું.૨૦૭] તીર્થયાત્રીઓ.તે તારણ પર કોઈ પણ સંજોગોમાં કલમ ૪(૩)(i) લાગુ થવા અંગે કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થઈ શકતો નથી.તે મૂલ્યાંકનકર્તાઓ માટે માંગ કરવા માટે ખુલ્લું હતું કે એક પ્રશ્ન કે જે તારણ કોઈ પુરાવા પર આધારિત ન હતો અથવા તે સંબંધિત કાયદા તરીકે ન્યાયિક અને યોગ્ય રીતે સૂચના આપતી કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા વ્યાજબી રીતે પહોંચી શકાયો ન હતો. આ ચુકાદો કોઈ પુરાવા પર આધારિત ન હોવાનું નિવેદન માંગવાના આદેશ માટે હાઈકોર્ટને કરવામાં આવેલી અરજીમાં કેટલાક અસ્પષ્ટ નિવેદનો કરવામાં આવ્યા હતા, પરંતુ હાઈકોર્ટને કલમ ૬૬(૨) હેઠળ આદેશ દ્વારા ટ્રિબ્યુનલને આ પ્રશ્ન પર નિવેદન રજૂ કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું ન હતું કે કોઈ વિશ્વાસ ન હોવાનું તારણ કોઈ પુરાવા પર આધારિત ન હતું.ઉલ્લેખિત પ્રશ્ન પર ઉચ્ચ અદાલત ટ્રિબ્યુનલના તારણોને સ્વીકારવા અને તેમાંથી ઉદ્ભવતા કાયદાના પ્રશ્નો, જે કોઈ હોય તો, નિર્ણય લેવા માટે બંધાયેલી હતી. જોકે ઉચ્ચ અદાલતે એ તારણની અવગણના

કરી હતી કે અન્નદન તરીકે મળેલી આવક કરદાતાઓ દ્વારા ચલાવવામાં આવતા વ્યવસાયની આવક અથવા સંપત્તિનો ભાગ હતી અને ટ્રસ્ટની રચના કરવામાં આવી હતી એવી ધારણા પર તેઓ ટ્રસ્ટને ખાનગી ધાર્મિક ટ્રસ્ટ માનતા હતા.આમ કરવાથી ઉચ્ચ અદાલતે તેને રજૂ કરેલા પ્રશ્નનો સારમાં જવાબ આપ્યો ન હતો.

સામાન્ય રીતે આ કેસ જાહેર કરે છે તેવા સંજોગોમાં, અમે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા સંદર્ભિત પ્રશ્ન પર હાઈકોર્ટ પાસેથી તારણ માંગ્યું હોત, પરંતુ અમે પહેલેથી જ વ્યક્ત કરેલ અભિપ્રાય પર તે અભ્યાસક્રમ અપનાવવાથી કોઈ ઉપયોગી હેતુ પૂરો થશે નહીં. કલમ ૪ (૩) (i) ના સાચા અર્થ પર, અન્નદાનની આવક ધાર્મિક અથવા સખાવતી ટ્રસ્ટ હેઠળ રાખવામાં આવેલી મિલકતમાંથી મેળવવામાં આવી હોવાના કોઈ નિષ્કર્ષની ગેરહાજરીમાં, મુક્તિ માટેનો કરદાતાઓનો દાવો નિષ્ફળ થવો જોઈએ.કલમ ૪(૩)(ii) હેઠળ છૂટ આપવાનો તેમનો દાવો નિષ્ફળ થવો જોઈએ કારણ કે તેઓ ધાર્મિક અથવા સખાવતી સંસ્થા નથી.

તેથી અપીલ નિષ્ફળ જાય છે અને રદ કરવામાં આવે છે. આ અપીલના ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ આપવામાં આવશે નહીં.

અરજીઓ ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.